

תדרוך לפסטיבל

הקולנוע בירושלים

לכל מי שהולך לאיבוד בתוך רשימת המוני הסרטים המוצגים במסגרת הפסטיבל בירושלים, הרי כמה המלצות שימושיות לסרטים שכדאי לראות במיוחד במשך השבוע הבא:

יום ד' - 6 ביוני

20.00 — האם היא יכולה לאפרת עוגת דובדבנים? מיפגש בין גבר ואשה, רווקים שכבר אינם בנעוריהם, על רקע שולי הבורמה של ניויורק. סרט דרמטי מאוד, לעתים קרובות משעשע, לפי מיטב המסורת של ברווזים, ומאת אותו הבימאי, הנרי ג'אגלום.

24.00 — קייאניסקאטסי: — הסרטי המינימליים לסוגיו ישמחו לראות סרט זה, שבו יש למוסיקה של פיליפ גלאס הקבלה חזונית מרהיבה, כאשר תמונה אחת עוברת באיטיות ובהרבה כמעט מאוד לתוך תמונה אחרת, וכל התמונות יחד מדברות על ההרס הסביבתי שגורם האדם.

(שני הסרטים מוצגים שוב, בסדר הפוך, במוצ"ש, 9.6.84).

יום ה' - 7 ביוני

18.00 — הסוס: מלודרמה תורכית על אב שמוכן להקריב הכל, כולל סוסו היקר לו מכל, כדי לקחת את בנו העירה ולהקנות לו תורה מעמדים המבטאים היטב את האכסוריים שבחיי תורכיה, עם הרבה מן הרוח של סירטי יום ו' אחר-הצהריים בטלוויזיה.

יום א' - 10 ביוני

16.00 — אחר-צהריים סתוי: יצירת מופת של אחר מגדולי הבימאים של יפן, תמונה מרשימה מעמיקה ומרתקת של רמות הבורגנות היפאנית הקטנה, כפי שהיא נראית אותה, ללא זיקוקי-דינור של סמוראים ובקצב איטי ומדוד, כאשר המצלמה מונחת תמיד בגובה עיניו של מי שכורע על בירכיו, כדרך בני ארץ השמש העולה, על הטאטאמי. מי שאוהב כאמת קולנוע, ללא הסתייגות, לא ירצה להחמיץ סרט זה.

19.00 — לשייר תחת הכיבוש: סרט תעודי המשחזר את חיי הכיבוש ואת התנהגותם של הברזנים בצרפת, בימי מילחמת-העולם השנייה, תחת הכיבוש הנאצי. ומה שמתבקש מן התמונות המוצגות על המסך, היא מסקנה האומרת שהמעמד המוסרי של אומי צרפת באותה התקופה היה מפקפק למדי, וגם זאת בהמעטה.

יום ב' - 11 ביוני

18.00 — הנוסעת: הסרט החשוב ביותר של הבימאי היהודי-הפולני אנדז'י מונק, שנפטר בטרם מלאו לו 40 ולא הספיק להשלים את הסרט. זהו מיפגש בין קורבן ותליין במתנהדר-כוח, שנים אחרי סוף המילחמה. קשה לזכור התמודדות רצינית ומשכנעת יותר עם משמעות השואה, או קביעה פסקנית יותר של האחריות האנושית האישית בתוך מה שנראה לרבים מדי כטרגדיה כללית והמונית חסרת צורה.

20.00 — לה טראוויאטה: מי שחסר סבלנות עד כדי כך שאינו יכול להמתין עד אשר יופץ הסרט הזה בכתב-הקולנוע, בהמשך השנה, יוכל לראות תרגום מלוטש, זוהר ומושר להפליא, לאופרה של ורדי, המבוססת על הגברת עם הקאמליות של אלכסנדר ריומא הכן. פראנקו זפירלי העלה את האופרה פעמים רבות על הבימה לפני שהעמידה מול המצלמות, ושני הזמרים הראשיים, טרוה סטראטס ופלאסידו דומינגו, לא רק שרים טוב, הם אפילו נראים כמו כוכבי קולנוע.

יום ג' - 12 ביוני

22.00 — בעיר הלכנה: יורדים שווייצי נתקע בעיר ליסבון, בין תרבויות, בין אהבות, ובין עולמות שונים. סרט שווייצי נוסף, המדגים בהרחבה עד כמה קשה למי שרואה את העולם במישוריים מרובעות, לקלוט את כל הפינות האפלטות והבלתי-מסודרות שבו. הגיבורים מדברים לפחות שלוש שפות בסרט הזה, והשפה גם היא חלק מתהליך הניכור או הקירבה שקיים בו. הבימאי הוא אלן טאנר ובתפקיד הראשי מופיע הירוע בשחקני שווייץ היום, ברונו גאנק.

חוייה ללא מילים

הנשף (מאר-תל-אביב, צרפת) — סרט זה, המבוסס על הצגת תיאטרון מצליחה, הוא בהחלט מוצר יוצא-דופן בשוק הסרטים המיסחריים. אין בו אף שורת דיאלוג אחת, אין בו עלילה במובן המקובל של המילה, שחקניו אינם מוכרים, ואף על פי כן, זכה הסרט בתארים רבים, ביניהם האוסקר הצרפתי, כאות הוקרה על הישגיו.

אין ספק שמדובר כאן בחוייה אסתטית נעימה ביותר, סרט שתענוגו לצפות בו מתחילתו ועד סופו. הוא מתנהל כולו בתוך אולם-ריקודים (וזאת כוונת שמו המקורי בצרפתית). עלילתו מתחילה כאשר סידרה של טיפוסים, גברים ונשים, נכנסים כל אחד בנפרד, וכל אחד עם כניסתו הדרמטית, למקום. בתקופה שהיא כנראה שנות ה-80, ואחר-כך, בעזרת המוסיקה ברקע, הריקודים, ומערכות-היחסים הנרקמות בין הדמויות, חוזר הסרט אחורנית אל סוף שנות ה-30, ובהדרגה מביא אותם חזרה לימינו.

כל זה תוך ניצול מופלא של יכולת מצלמת-הקולנוע לשוט ולרחף מעל הרוקדים, לחלק אותם לקבוצות וליחידים, באלגנטיות רבה, כאשר הקול, בין אם זו מוסיקה או מהדורות חדשות שבוקעות ממכשירי-רדיו, ולעתים אף אפקטים שחודרים לאולם מן העולם החיצוני, עוזרים להשלים את התמונה.

מעמד אחרי השיחרור בפאריס: לצאת במחול

הבימאי אטורה (יום מיוחד) סקולה נלכד בקסם ההצגה שהועלתה בצרפת על-ידי להקת תיאטרון צעירה בשם תיאטר די קאמפניאול בניהולו של דאיקלוד מנסנא בשל שתי סיבות עיקריות. מצד אחד, עוסק הנשף בהיסטוריה מזוהית שונה, ולא שינרתית, מצד שני הוא מדבר על אנשים בודדים, המנסים לפרוץ את חומת הבדידות שבינם.

אולי אין כאן בשורה לעולם אבל מה שיש נמסר בחן רב.

הסרסור שלא זהר

סטאר 80 (רבי-חן, תל-אביב, ארצות-הברית) — סיפורה של דורותי סטראטן — נערת השער של פלייבוי אשר נרצחה על-ידי בעלה, בדיוק ברגע שכוכבה החל דורך בשמי הקולנוע — זכה לפירסום רב מאוד. ראשית כמאמר בעיתון וילג וויס שקיבל פרס פוליצר, אחר-כך בסרט טלוויזיה ועתה בסרט קולנוע רב היקף. בוב (קברט, לני, כל הגאון הזה) פוסיי משחזר את כל הפרטים של הפרשה כאשר, כדרכו, הוא משחק בסדר הכרונולוגי, מקדים מאוחר למקדים, מערבב משוירים שונים, ומקדיש מקום חשוב לתמונות "סטיילס", אותו סוג של תמונות-זוהר שבאמצעותן הפכה דורותי כה מפורסמת.

גיוזפה רוטונגו הצלם הקבוע של פלייבוי בשנים האחרונות (וגם של פוסיי בכל הגאון הזה) שופך אור בהיר חריף על הסיפור כולו, כיאה לשמש החזקה של מדינת קליפורניה שבה מתרחשת העלילה.

אולם הקושי האובייקטיבי של התעסקות בסיפור אשר רוב משתתפיו עדיין חיים ועשויים להקים שערויות על כל פרט שלא יישא חן בעיניהם, היה למכשול במוצאו הפוטנציאל של הנושא. מלבד שמותיהם של דורותי, בעלה והפנר, כל השמות האחרים שנו, כדי למונע בעיות מיספטייות, ושאלות עדיניות שעשויות היו להתעורר מן הפרשה, כמו משמעות הזוהר נוסח פלייבוי או דמות עולם הבידור כמיפלגת אוכלת ילדיה.

מאריאל המינגווי: קורבן הנארקיסיוס

מוצגות רק ברמז, אבל אין מעזים להיכנס לעומקם. בעיה נוספת היא עצם העובדה שפוסיי היה מעוניין יותר בדמות הטראגית, אכולת התיסכולים ומוכת הנארקיסיוס של הבעל, ובשל כך נשארת דורותי מעורפלת ומנוכרת מעט. מי שחקן המודגש של אריק רוברטס מול הופעה חגיגית של מאריאל המינגווי, עוזרים להדגיש את ההבדל בין הטיפול בשניים אלה, ויתכן שכאן בעיית הסרט: המוקד הולך לאיבוד.

חוייה מדוברת מאד

ארוחת ערב עם אנדרה (מוסיאון, תל-אביב, ארצות-הברית) — קודם כל הבהרה, הציון המופיע בשעון שמתלווה לביקורת הזו, הוא סובייקטיבי מאוד, בעצם, אין כל אפשרות לסווג את הסרט הזה לפי אמות-המידה המקובלות, ויתכן מאוד שרבים ישנאו אותו.

כל הסרט כולו אינו אלא שיחה אחת ארוכה בין שני אנשים. זהו ושום דבר יותר מזה. מתיחה קצרה שמראה את אחד משני האנשים מגיע לארוחת-הערב, סיום קצר שבו אותו האיש נמצא בדרכו הביתה אחרי הארוחה, כמה צלילים מתוך הגימפנופדיה מס. 1 של אריק סאטי, וחוף מזה, דיאלוג שנמשך 110 דקות רצופות, או ליתר דיוק, מוולוגו שבתוכו משולבות שאלות והערות ביניים.

מי שאינו שולט היטב בשפה האנגלית יצטרך כנראה לבלות את כל הזמן בקריאת הכותרות, וזה יכול להיות מעצבן, ומי שמבין אנגלית עשוי לנעוץ על שאין כאן סיפור, ואין כאן עלילה, ואין כאן תנועה, ובכלל האם זה קולנוע?

אנדרי גרגורי הוא בימאי תיאטרון בעל מוניטין, במידה מסוימת, בבמה הניו-יורקית, אחד מאותם בני טובים אשר חלפו ככוכב שביט בשנות ה-60 וה-70, והעוסק עד היום הזה (הוא בסוף שנות ה-40 של חייו), בחיפוש עצמי, בניסיון למרוץ מיסגרות ולהגיע לאפקטים חדשים.

ואלאס שון: מיפגש של חיים ואמנות

ואלאס שון הוא מחזאי ושחקן לפרקים (היה לו תפקיד קטן במנהטן) שנאבק כבר שנים ארוכות כדי להיכנס לתוך אותה חבורת עלית שאליה משתייך גרגורי, כאילו מלידה. הראשון מתייחס לכסף כאל דבר מובן מאליו, השני מוטרד תמיד על-ידי המצוקה, וזה אינו אלא אחד ההבדלים בין השניים, המתבררים תוך כדי הארוחה, שאליה הזמין גרגורי את שון ובה הוא מספר לו את חוויותיו.